

UZASADNIENIE

punktu 1 sentencji wyroku

Decyzją z 8 stycznia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł., po rozpoznaniu wniosku z 3 stycznia 2020 r., na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) oraz art. 83 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.) odmówił Z. P. prawa do ponownego przeliczenia emerytury, ponieważ wnioskodawca pobiera emeryturę wyliczoną na tzw. starych zasadach, której wysokość nie jest zależna od wartości średniego dalszego trwania życia oraz składek zewidencjonowanych na koncie wnioskodawcy, konkludując, że brak jest możliwości przeliczenia emerytury według przepisów wprowadzonych ustawą zmieniającą. (decyzja k. 148 akt ZUS)

Z. P. złożył odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do ponownego wyliczenia jego emerytury z uwzględnieniem jego wynagrodzeń w latach 1964-1996 oraz 2008-2020. (odwołanie k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ renty wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie. (odpowiedź na odwołanie k. 5-6)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. P. urodził się (...) (bezsporne)

Wynagrodzenie roczne wnioskodawcy w 1971 r. z tytułu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) od 1 stycznia 1971 r. do 23 stycznia 1971 r. zgodnie z oryginalną kartą wynagrodzeń wynosiło 2786,70 zł. (karta wynagrodzeń w aktach osobowych w kopercie za kartą 25)

W okresie zatrudnienia od 8 stycznia 1971 r. do 30 kwietnia 1976 r. w Ośrodku (...) odwołujący był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy a jego wynagrodzenie kształtowało się w następujący sposób:

- od 8 kwietnia 1971 r. do 30 czerwca 1972 r. wg grupy IX zaszerogowania,
- od 1 lipca 1972 r. do 31 grudnia 1973 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 2400 zł
- od 1 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1974 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 3200 zł
- od 1 stycznia 1975 r. do 30 kwietnia 1976 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 3400 zł, a nadto wnioskodawca otrzymał 5 regulaminowych premii kwartalnych stanowiących 24% wynagrodzenia zasadniczego tj. po 816 zł co każdy kwartał,
- od 1 maja 1976 r. do 31 maja 1977 r. jego miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4200 zł.

(akta osobowe w kopercie za kartą 70 a w nich: świadectwo pracy z 7.01.1997 r., angaż z 24.06.1972 r., angaż z 8.04.1974r., angaż z 7.03.1975 r., karta obiegowa zmiany z 23.04.1974 r., świadectwo pracy z 30.04.1976 r., zaświadczenie RP7 wraz z załącznikiem k. 61-63)

Uwzględniając powyższe wynagrodzenia wnioskodawcy ze wskazanych okresów zatrudnienia odwołującego (w (...) Zakładach (...) oraz w Ośrodku (...)), skarżący uzyskał następujące roczne wynagrodzenia:

1) z tytułu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) od 1 stycznia 1971 r. do 23 stycznia 1971 r. (za 1971 r.) – 2786,70 zł,

2) z tytułu zatrudnienia od 8 stycznia 1971 r. do 30 kwietnia 1976 r. w Ośrodku (...):

za 1972 r. - 14400 zł

za 1973 r. - 28800 zł

za 1974 r. - 38400 zł

za 1975 r. - 84864 zł

za 1976 r. - 48016 zł

za 1977 r. - 21000 zł.

Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania wnioskodawcy z okresu od 1972 r. do 2007 r. (z uwzględnieniem wyżej wymienionych wynagrodzeń) wyniósł 70,39%.

Po przyjęciu najkorzystniejszego wariantu z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania wnioskodawcy, tj. wskaźnika w wysokości 70,39% z okresu od 1972 r. do 2007 r. hipotetyczna emerytura wnioskodawcy wynosi od 1 stycznia 2020 r. 1773,45 zł.

(hipotetyczne wyliczenie ZUS wraz z załącznikami k. 78-82)

Na mocy decyzji z 26 marca 2009 r. została wnioskodawcy przyznana emerytura od 1 lutego 2009 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, na podstawie art. 29 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia tj. z lat 1984-1988, 1992-1995, 1998-2008 ze wskaźnikiem wysokości podstawy wymiaru wynoszącym 56,07% oraz kwotę bazową obowiązującą w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie emerytury tj. 2275,37 zł. Do ustalenia podstawy wymiaru za okresy zatrudnienia od 30 października 1964 r. do 25 kwietnia 1966 r., od 21 kwietnia 1968 r. do 5 października 1968 r., od 10 stycznia 1970 r. do 23 stycznia 1971 r., od 8 kwietnia 1971 r. do 30 kwietnia 1976 r., od 1 maja 1976 r. do 31 maja 1977 r. przyjęto zgodnie z art. 15 ust. 2 a w/w ustawy minimalne wynagrodzenie w jednostkach gospodarki społecznej. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 32 lata, 8 miesięcy okresów składkowych i 3 lata, 5 miesięcy okresów nieskładkowych. (bezsporne, decyzja k. 115 akt ZUS)

W dniu 3 stycznia 2020 r. odwołujący złożył wniosek o ponowne obliczenie jego emerytury przy uwzględnieniu składek zapisanych na jego koncie po przyznaniu świadczenia i zastosowaniu najkorzystniejszego średniego dalszego trwania życia. (wniosek k. 147 akt ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dokumenty, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a i Sąd nie znalazł żadnych powodów by czynić to z urzędu, a nadto na podstawie hipotetycznych wyliczeń organu rentowego, co do których wnioskodawca nie wniósł żadnych zastrzeżeń w zakresie ich poprawności pod względem rachunkowym i merytorycznym, a które to wyliczenia Sąd uznał za wiarygodne w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Powyższy wariant zasługiwał na uwzględnienie, ponieważ złożone w toku postępowania oryginalne dokumenty osobowe z badanych okresów zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Zakładach (...) oraz w Ośrodku (...) pozwoliły Sądowi w sposób pewny odtworzyć zarobki Z. P.. Sąd pominął dowód z przesłuchania wnioskodawcy, bowiem istotne okoliczności co do wysokości wynagrodzenia wynikały z załączonych dokumentów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało częściowo na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 111 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – dalej zwana ustawą emerytalną (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 291) wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę

wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,
- 2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,
- 3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

W myśl ust. 2 wskaźnik wysokości podstawy wymiaru, obliczony na zasadach określonych w art. 15, mnoży się przez kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

Przepis art. 15 ust. 1 stanowi, iż podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. W myśl ust. 6 art. 15 na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Zgodnie z art. 15 ust. 2a jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składek w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składek przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Na mocy zaś art. 114 ust. 1 ustawy prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Zgodnie z treścią §21 ust.1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. nr 237, poz.1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Wskazana regulacja §21 ust.1 powołanego rozporządzenia stanowiąca odpowiednik obowiązującego do dnia 23 listopada 2011 roku §20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz.U. nr 10, poz.49) wyznacza kierunek postępowania dowodowego, nie oznacza to jednak aby wysokość uzyskiwanego uposażenia nie mogła być wskazana i w inny sposób, tak przy pomocy pisemnych środków dowodowych pochodzących od pracodawcy, czy też nawet dowodów pośrednich, nie wyłączając zeznań świadków - aczkolwiek wskazujących wprost na wysokość wynagrodzenia danego zainteresowanego (tak stanowi m. in. teza wyroku Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 roku - II UKN 186/97, OSNAP 1998/11/324, a także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 marca 1997 roku - III AUa 105/97,

Apel. W-wa 1997/2/7, Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 czerwca 1995 roku - III AUr 177/95, OSA 1996/10/32, czy Sądu Apelacyjnego Białymstoku - III AUr 294/93, PS - wkład. 1994/3/6).

Do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych może być uwzględnione tylko wynagrodzenie faktycznie uzyskane przez ubezpieczonego w danym okresie, a nie zaś wynagrodzenie ustalone na podstawie przypuszczeń czy też uśrednień. Jedynie wynagrodzenie ubezpieczonego ustalone w sposób niewątpliwy, wobec którego nie istnieje wątpliwość, iż zostało ono zawyżone, może być podstawą do ustalenia współczynnika wysokości podstawy wymiaru.

Przepisy rozporządzenia regulującego postępowanie o świadczenia emerytalno-rentowe przed organem rentowym, zawierające ograniczenia dowodowe, nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów. Dopuszczalnym jest, więc ustalenie wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dowody zastępcze. (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 kwietnia 2016 r. ,III AUa 1530/15 ,LEX nr 2062016)

Przy czym nie jest możliwe obliczanie wysokości emerytury wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.) /por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996r., sygn. akt I CKU 45/96, opubl. OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76; wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 1998 r., sygn. II UKN 244/98, opubl. OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662/.

Należy w tym miejscu podkreślić, że organ rentowy nie musi prowadzić szczególnego postępowania zmierzającego do poszukiwania dowodów, które mogłyby ewentualnie prowadzić do wykazania wyższej wysokości świadczenia, a obowiązek taki spoczywa przede wszystkim na ubezpieczonym, co też oczywiście leży też w jego interesie. Obowiązek przedstawienia dowodów przez ubezpieczonego na poparcie zgłoszonego wniosku o świadczenie wynika także z przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011.237.1412), w szczególności § 10-13, § 15-16 i § 21 tegoż, określających jakie dowody są wymagane od ubiegającego się o konkretny rodzaj świadczenia. Na etapie postępowania przed organem rentowym ZUS nie korzysta ze swobody przy ocenie materiału dowodowego podobnej, z jakiej korzysta sąd i zobowiązany w świetle powołanego rozporządzenia do ustalenia faktów mających znaczenie do prawa lub wysokości świadczenia tylko określonymi w rozporządzeniu dowodami. Mógł to uczynić dopiero sąd w postępowaniu prowadzonym w oparciu o Kodeks postępowania cywilnego, po zgromadzeniu materiału dowodowego.

W realiach badanej sprawy dopiero toku niniejszego postępowania sądowego zostały załączone oryginalne akta osobowe z części spornych zakładów, tj. z okresu zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Zakładach (...) oraz w Ośrodku (...) i w ocenie Sądu nie ma przeszkód by na tej podstawie ustalić wysokość wynagrodzenia ubezpieczonego w sposób pewny. ZUS nie podważył wartości dowodowej tych dokumentów. W rezultacie możliwe było:

1) ustalenie wynagrodzenia wnioskodawcy z tytułu zatrudnienia w (...) Zakładach (...) od 1 stycznia 1971 r. do 23 stycznia 1971 r. w wysokości 2786,70 zł na podstawie oryginalnej karty wynagrodzeń, a także

2) ustalenie, że w okresie zatrudnienia od 8 stycznia 1971 r. do 30 kwietnia 1976 r. w Ośrodku (...) odwołujący uzyskiwał wynagrodzenie, które zgodnie z zachowanymi angażami kształtowało się w następujący sposób:

- od 8.04.1971 r. do 30.06.1972 r. wg grupy IX zaszerogowania,
- od 1.07.1972 r. do 31.12.1973 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 2400 zł

- od 1.01.1974 r. do 31.12.1974 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 3200 zł
- od 1.01.1975 r. do 30.04.1976 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 3400 zł, a nadto wnioskodawca otrzymał 5 regulaminowych premii kwartalnych stanowiących 24% wynagrodzenia zasadniczego tj. po 816 zł co każdy kwartał,
- od 1.05.1976 r. do 31.05.1977 r. miesięczne wynagrodzenie wynosiło 4200 zł,

co w efekcie pozwoliło ustalić w sposób jednoznaczny wynagrodzenie skarżącego od 1 lipca 1971 r. do 30 kwietnia 1976 r., albowiem możliwe było odtworzenie konkretnych kwot miesięcznego zasadniczego wynagrodzenia ubezpieczonego w tym czasie, a od 1 stycznia 1975 r. również premii kwartalnej, której wysokość wynosiła 24% wynagrodzenia zasadniczego.

Wyliczony hipotetycznie przez ZUS przy uwzględnieniu powyższych zarobków skarżącego wskaźnik wysokości podstawy wymiaru z najkorzystniejszych 20 lat kalendarzowych, to jest lat 1972-2007, wyniósł 70,39%. Wskaźnik ten jest wyższy od dotychczasowego wyliczonego z okresu 1984 r. do 2008 r. w wysokości 56,07%, a tym samym spełnione zostały przesłanki do ponownego obliczenia emerytury odwołującego się. Odwołujący nie kwestionował hipotetycznych wyliczeń pozwanego co do ich poprawności rachunkowej, a Sąd nie znalazł z urzędu powodów by je podważyć.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd na podstawie art.477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

A.P.